

Gescheiden werelden

Het kon haast niet anders; met de verkiezing van de eerste president van Afrikaanse afkomst zou heel zwart Amerika erop vooruitgaan. Maar zes jaar na het aantreden van Barack Obama is die hoop vervlogen. Zwarten blijven op ieder vlak tweederangsburgers, en zijn er in menig opzicht zelfs slechter aan toe dan een halve eeuw geleden, toen ze – officieel althans – dezelfde rechten kregen als blanken. Ook als kiezers staan ze vaak nog buitenspel – en dus mag je je afvragen of Amerika wel een volwaardige democratie is.

Dit jaar waren het de gebeurtenissen in Ferguson die Amerikanen met de neus op de feiten drukten; een ongewapende zwarte jongen op klaarlichte dag door de politie doodgeschoten, de protesten die erop volgden neergeslagen door agenten uitgedost als soldaten en gewapend alsof ze Islamic State te lijf gingen. Als correspondent was ik vaker getuige van gebeurtenissen die de racistische uitwassen van het Amerikaanse systeem blootlegden, zoals de vrijspraak door een blanke jury van agenten die in Los Angeles de zwarte Rodney King beestachtig hadden afgetuigd; en de hulp voor de zwarte bewoners van New Orleans na orkaan Katrina die pas na vier dagen op gang kwam.

Iedere keer weer werd er door de politiek van alles beloofd – en snel vergeten. De armoede en discriminatie van de zwarte bevolking blijven Amerika's grote schande. Weinig is er gedaan om die groep te helpen zich te ontworstelen aan een geschiedenis van slavernij en onderdrukking. De inkomensongelijkheid tussen zwarte en blanke Amerikanen is ook onder Obama verder gegroeid. Terwijl het gemiddelde zwarte gezin eigendom heeft ter waarde van zo'n 4900 euro, bezit een blank gezin 18 keer zoveel! De welvaarts kloof is groter dan in Zuid-Afrika tijdens de apartheid – en 40% groter dan in 1967, het jaar voor de moord op Martin Luther King.

Wat zich sinds diens strijd voor gelijke rechten ook negatief heeft ontwikkeld is het aantal zwarte gevangenen. Dat is gegroeid met liefst 500 procent. Zwarte Amerikanen vormen 13% van de Amerikaanse bevolking, maar 38% van de

gevangenisbevolking (en zelfs 9% van alle gevangenen wereldwijd) - en De grondwet garandeert een rechtsorde die kleurenblind is, maar de praktijk is anders.

Terwijl zwarten minder drugs gebruiken dan blanken - en verhoudingsgewijs ook niet meer van hen betrokken zijn bij de handel - , hebben ze wel tien keer zoveel kans om in de gevangenis te belanden als gevolg van de *war on drugs*. Die speelt zich vooral af in zwarte wijken. Daar voert de politie de meeste van de 50.000 *swat raids* per jaar uit (1400 % meer dan in 1980). Mensonterende huiszoekingen die ter vermaak van het tv-publiek worden verwerkt tot series, die ook bij ons op de commerciële zenders te zien zijn. Zwarten worden ook op straat veel vaker aangehouden dan blanken. Meestal zonder duidelijke reden. Eenmaal in aanraking geweest met de politie, zijn zwarte burgers minder geneigd om te stemmen, zo blijkt uit onderzoek. Angst voor het systeem leidt tot minder participatie. Tel daarbij de miljoenen zwarte gevangenen op die niet mogen stemmen – of de ex-gevangenen die dat in veel staten ook niet mogen – en je kunt je voorstellen waarom Yale-professor Jason Stanley Amerika een *racial democracy* noemt: een democratie ‘die wetten inzake vrijheidsberoving oneerlijk toepast op de burgers van één ras’ en die groep daardoor geen volwaardige toegang geeft tot die democratie. Er gaapt volgens hem nog steeds een diepe kloof tussen Amerika’s verheven democratische idealen en de realiteit.

Wat er moet gebeuren is duidelijk: de rechtsorde moet op de schop, en het maatschappelijke speelveld moet geëffend worden met beter onderwijs voor zwarte kinderen (de scholen in hun wijken zijn meestal bar slecht). Veel Amerikanen zijn teleurgesteld dat hun eerste zwarte president niet enkele flinke stappen in die richting heeft gezet. Maar zou hij daarvoor de politieke steun hebben gekregen? De meeste blanke Amerikanen zijn zich van geen probleem bewust. Blank en zwart leven als vanouds in gescheiden werelden. De gemiddelde blanke heeft in een netwerk van 100 vrienden en kennissen één zwarte. Na de gebeurtenissen in Ferguson zei een meerderheid van de blanken in een opiniepeiling dat de rassenkwestie ‘meer aandacht krijgt dan verdiend’. Zie daar maar eens doorheen te breken.

